

Meme Kanseri Hastası Savunuculuğu: Dinamik Bir Sürecin Çok Yönlü Analizi

Breast Cancer Advocacy: A Multifaceted Analysis of a Dynamic Process

Yakup Akyüz

Araştırma Görevlisi, İstanbul Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0001-8336-3824 E-posta: yakup.akyuz@istanbul.edu.tr

Yasemin Uslu

Doçent Doktor, İstanbul Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0001-5727-3753 E-posta: yasemin.uslu@istanbul.edu.tr

Geliş Tarihi: 3 Şubat 2025, Kabul Tarihi: 27 Mart 2025

ÖZET

Meme kanserli hasta savunuculuğu, hastaların haklarını korumayı, ihtiyaçlarını karşılamayı ve tedavi süreçlerini iyileştirmeyi hedefleyen önemli bir faaliyet alanıdır. 1950'lerden itibaren hasta haklarının savunulması, farkındalık oluşturulması ve yenilikçi tedavilere erişim gibi amaçlarla gelişen bu hareket, hastaların erken teşhis, uygun tedavi ve psikososyal destek hizmetlerine erişimini kolaylaştırmaktadır. Savunuculuk, bireyselleştirilmiş bakım sağlayarak yaşam kalitesini artırırken, bilgi ve eğitim eksikliği, sınırlı kaynaklar ve sosyokültürel engeller gibi sorunlarla da karşı karşıya kalmaktadır. Dijital ve sosyal medya, teknoloji ve uluslararası iş birlikleri gibi yeni fırsatlar, savunuculuk faaliyetlerinin etkisini artırarak hastaların tedavi süreçlerinde daha aktif roller üstlenmesine olanak tanımaktadır. Meme kanserli hasta savunuculuğu, zorlukların fırsata dönüştürülmesiyle hasta sonuçlarını iyileştirebilir ve sağlık politikalarının gelişimine katkı sağlayabilir. Bu derlemede, meme kanserinde hasta savunuculuğunun tarihsel gelişimi, hasta sonuçlarına etkileri, karşılaşılan zorluklar ve yeni fırsatlar çok yönlü olarak ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Meme Kanseri, hasta savunuculuğu, hemşirelik

ABSTRACT

Breast cancer advocacy is an important field of activity aimed at protecting patients' rights, meeting their needs, and improving treatment processes. Since the 1950s, this movement, which has developed with the aims of advocating for patient rights, raising awareness, and providing access to innovative treatments, has facilitated patients' access to early diagnosis, appropriate treatment, and psychosocial support services. Advocacy, while enhancing the quality of life by providing personalized care, also faces challenges such as lack of information and education, limited resources, and sociocultural barriers. New opportunities such as digital and social media, technology, and international collaborations enhance the impact of advocacy activities, allowing patients to take more active roles in their treatment processes. Breast cancer advocacy can improve patient outcomes by turning challenges into opportunities and contribute to the development of health policies. In this review, the historical development of patient advocacy in breast cancer, its impact on patient outcomes, the challenges faced, and new opportunities have been addressed in a multifaceted manner.

Keywords: Breast Cancer, patient advocacy, nursing

GİRİŞ

Hasta savunuculuğu, bireylerin sağlık sistemindeki haklarının korunması haklarını korumayı ve ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla yapılan faaliyetleri kapsayan çok boyutlu bir kavramdır (1,2). Sağlık alanında teknolojik gelişmeler ve sağlık politikalarındaki değişimler, hastaların bilgiye erişimlerini ve karar verme süreçlerini daha karmaşık hale getirmiştir. Bu durum onların haklarını savunacak sistemlere olan ihtiyacı artırmıştır (1). Sağlık hizmetlerinin karmaşık yapısı içinde bireylerin kendilerini ifade edebilmeleri ve ihtiyaçlarının karşılanabilmesi savunuculuk ile mümkündür (2).

Savunuculuk, bireylerin sağlık haklarının korunmasının yanı sıra, sağlık politikalarının birey ve topluma uyumlu bir şekilde geliştirilmesini de amaçlar. Bunun yanı sıra, savunuculuk, hasta merkezli bakım anlayışının hayata geçirilmesine de katkı sağlamaktadır (3). Özellikle kronik ve hayati tehdit oluşturan hastalıklar açısından, bireylerin sağlık hizmetlerinden tam anlamıyla faydalanabilmeleri için savunuculuk, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde önemli bir gereklilik haline gelmektedir (3,4). Kanser hastalarında savunuculuk, bu bağlamda son derece önemli bir rol oynamaktadır (3,5). Kanser, bireylerin fiziksel, psikolojik, sosyal ve ekonomik açıdan ciddi zorluklarla karşılaştığı bir süreçtir (3,5,6). Meme kanserinin, hasta savunuculuğu alanında özel bir önem taşımasının en önemli nedeni dünya genelinde kadınlar arasında en yaygın görülen kanser türü olmasıdır (7). Meme kanseri kadınlarda tüm kanser ölümlerinin yaklaşık %18'ini oluşturmaktadır (4). Bu durum, bireyler ile toplum düzeyinde farkındalık ve destek gereksinimini artırmaktadır. Bu makale, meme kanserli hasta savunuculuğunun çok yönlü ve dinamik yapısını değerlendirerek meme kanserinin tarihsel gelişimi, hasta sonuçlarına etkileri, savunuculuk sürecinde fırsatlar ve karşılaşılan zorlukları ortaya koymayı amaçlamaktadır.

MEME KANSERLİ HASTA SAVUNUCULUĞUNUN TARİHSEL GELİŞİMİ

Meme kanseri hastalarında savunuculuk, 1950'lerde Mary Lasker, Maria Amosio, Terese Lasser, Betty Friedan, Babette Rosmond ve Nancy Reagan'ın öncülüğünde başlamış ve zamanla hasta haklarını savunma, araştırma fonlarını artırma ve toplumsal farkındalık oluşturma odaklı bir hareket haline gelmiştir. Mary Lasker, kanser bilincini artırmaya yönelik kampanyalar yürütürken, 1950'lerde Terese Lasser, "İyileşmeye Erişim (Reach to Recovery)" gibi programlarla hastalara duygusal destek sağlamayı hedeflemiştir (8). 1960 ve 1970 yıllarındaki kadın hareketleri, kadınların sağlık sisteminde daha etkin rol almasını sağlamış ve "meme kanseri farkındalık ayı" gibi etkinliklerle faaliyetler devam etmiştir. Savunuculuk kavramı, 1970'lerde Uluslararası Hemşireler Konseyi tarafından meslek kurallarına dahil edilerek resmi olarak tanımlanmıştır (1). First Lady Betty Ford'un meme kanseri teşhisini açıklaması da meme kanserli hastaların savunuculuk faaliyetlerine yaklaşımı değiştirerek hastaların seslerini duyurmasına katkıda bulunmuştur (9). Nancy Brinker, 1980'lerde Susan G. Komen Vakfı'nı kurarak örgütlü savunuculuk hareketine güç katmış, BRCA1 geninin keşfi ise genetik faktörlerin önemine dikkat çekmiştir (8,10). Avrupa Donna gibi sivil toplum kuruluşları ise savunuculuğu uluslararası boyuta taşımıştır. 1990'larda "pembe kurdele" sembolü ve medya desteği farkındalığın artmasında etkili olmuş, Dünya Kanser Deklarasyonu küresel sağlık politikalarındaki önemini pekiştirmiştir. 2000'lerde yenilikçi tedavilere erişim savunuculuğun odağı haline gelmiş ve Angelina Jolie'nin BRCA1 mutasyonu taşıdığı için koruyucu mastektomi yaptırması, küresel boyutta meme kanseri farkındalığını artırmıştır. Koruyucu mastektomi yaklaşımı, genetik testlerin önemini vurgulayan kampanyaların yaygınlaşmasına, hastaların risk faktörlerini daha iyi anlamalarına ve erken önlem almalarına katkı sağlamıştır (10,11). 2010'larda Meme Kanseri Araştırma Vakfı gibi gruplar, daha bütüncül yaklaşımlar sergilerken, 2020'lerde dijital platformlar savunuculuk faaliyetlerini geniş kitlelere ulaştırmıştır. Meme kanserli hasta savunuculuğu, sağlık profesyonelleri, sivil toplum kuruluşları ve hasta savunucularının çabalarıyla güçlenmiş ve etkili bir hareket haline gelmiştir (8, 11).

MEME KANSERLİ HASTA SAVUNUCULUĞUNUN ÇOK YÖNLÜ ETKİLERİ

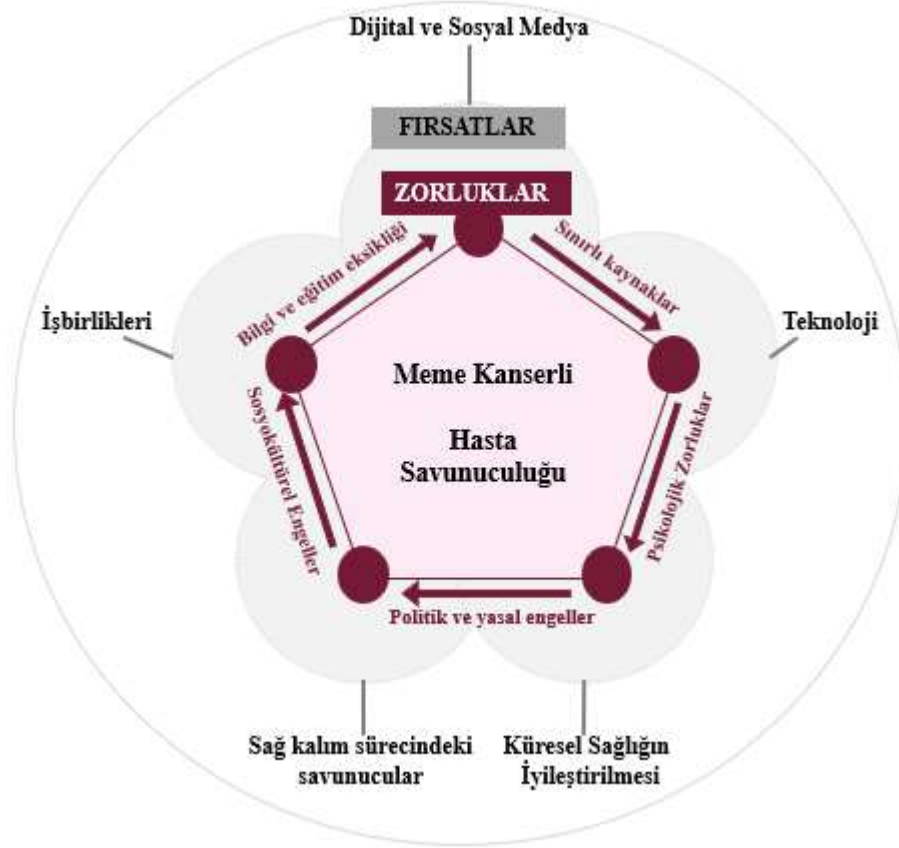
Savunuculuk çalışmaları, meme kanserli hastaların erken tanıya erişimini kolaylaştırarak, uygun tedavi yöntemlerinden yararlanmalarını ve psikososyal destek hizmetlerine ulaşmalarını sağlayan önemli bir mekanizma olarak öne çıkmaktadır (8). Hasta savunuculuğu, özellikle hasta merkezli bakımın güçlendirilmesine katkıda bulunarak, hastaların gereksinimlerinin sağlık hizmet sunumunda öncelikli olarak ele alınmasını sağlamaktadır (8,12). Literatürde, savunuculuk faaliyetlerinin hastaların kişiselleştirilmiş bakım almalarını destekleyerek yaşam kalitesinin yükseltilmesi ve tedavi sonuçlarının iyileştirilmesine katkı sağladığı belirtilmektedir (3,7,13,14).

Savunuculuk faaliyetlerine ilişkin araştırma sonuçları çeşitlilik göstermektedir. Tablo 1’de, meme kanserli hastalarda savunuculuk faaliyetlerine yönelik ulusal ve uluslararası çalışma örneklerine yer verilmiştir. Çalışmaların seçiminde, savunuculuk faaliyetlerinin çok boyutlu etkilerine odaklanan örnekler özetlenmiştir.

Tablo 1. Meme Kanserli Hasta Savunuculuğu Hakkında Literatürde Öne Çıkan Araştırma Sonuçları

Yazar ve Yıl	Ülke	Savunuculuk Etkisi
Sullivan et al. 2024 (14)	Amerika Birleşik Devletleri	Benzer deneyim yaşayan hastaların paylaşımlarının artırılması savunuculuk becerilerini güçlendirmektedir.
Bogale et al. 2023 (7)	Doğu Afrika	Toplum temelli farkındalık etkinlikleri, dini otoritelerle iş birlikleri erken teşhise teşviki ve savunuculuğu güçlendirmektedir.
Chopra et al. 2023 (15)	Birleşik Krallık	Savunuculuk, erken teşhis ve kişiselleştirilmiş tedavi seçeneklerine erişim farkındalığını artırmakta ve tedavi kalitesini geliştirmektedir.
Stires et al. 2022 (16)	Amerika Birleşik Devletleri	Hasta savunucularının kanser araştırmalarına dahil edilmesi hasta odaklı yaklaşımı güçlendirmekte ve araştırma sonuçlarının topluma doğrudan fayda sağlamasını desteklemektedir.
Antone et al. 2021 (5)	Doğu Avrupa ve Orta Asya	Erken teşhis, tedaviye erişim ve stigma ile mücadele, savunuculuk faaliyetlerini güçlendirerek meme kanseriyle mücadelede etkili olmaktadır.
Nasso et al. 2021 (17)	Amerika Birleşik Devletleri	Savunucuların duygusal yüklerini anlama ve destek mekanizmaları oluşturmak savunuculuğu daha sürdürülebilir hale getirmeye katkı sağlamaktadır.
Dvaladze et al. 2020 (13)	Doğu Avrupa, Orta Asya, Doğu ve Güney Afrika, Latin Amerika	Sivil toplum kuruluşları, siyasi liderler ve sağlık uzmanları arasındaki iş birliği, meme kanserli hasta savunuculuğunu daha etkili hale getirmektedir.
Kizub et al. 2020 (18)	Doğu ve Güney Afrika	Farkındalık, erken teşhis ve tedaviye erişim stratejileri savunuculuk faaliyetlerini güçlendirmektedir.
Thomas et al. 2020 (19)	Pensilvanya	Savunuculuk, kanser bakımında kadınların ihtiyaçlarını, değerlerini ve önceliklerini etkili şekilde savunmalarını destekler.
Jourquin et al. 2019 (11)	Amerika Birleşik Devletleri	Hastaların veri paylaşımı ve savunuculuk süreçlerine aktif katılımını teşvik etmek bireylerin ve toplumların sağlık sonuçlarını iyileştirmektedir.
Özmen 2018 (20)	Türkiye	Savunuculuk gruplarının iş birliği, sağlık politikalarının geliştirilmesinde ve hasta haklarının savunulmasında güçlü bir etkidir.
Mirrielees et al. 2017 (21)	Amerika Birleşik Devletleri	Hastalarla savunucular arasındaki destek ilişkileri, hastaların tedaviye daha aktif katılmalarını sağlamaktadır.
Salako et al. 2017 (12)	Nijerya	Savunuculuk, erken teşhis ve tedavi farkındalığını artırarak bireyleri kanserle mücadelede aktif rol almasını teşvik etmektedir.
Sulik et al. 2014 (22)	Amerika Birleşik Devletleri	Feminist perspektiflerle kadınların meme kanserli hasta savunuculuğunu güçlendirmesi farkındalık, dayanışma ve toplumsal değişimi sağlamaktadır.
Osuch et al. 2012 (23)	Amerika Birleşik Devletleri	Meme kanserli hasta savunuculuğu farkındalık yaratmada ve politika değişikliklerini tetiklemede etkili olmaktadır.
Maza-Fernandez et al. 2009 (24)	Meksika	Sivil toplum örgütleri, toplumsal destek ve savunuculuk hizmetlerini geliştirmede farkındalık sağlamaktadır.

Meme kanserli hasta savunuculuğu, dijital platformların yaygınlaşması ve toplumsal farkındalığın artmasıyla birlikte, hasta ve hasta yakınlarının hastalık yönetiminde daha aktif roller üstlenmesine olanak tanımaktadır (5,7,8). Bununla birlikte, politika ve sağlık sistemlerindeki bürokratik engeller, sağlık hizmetlerine erişimde yaşanan eşitsizlikler ve eğitim olanaklarının yetersizliği gibi faktörler, savunuculuk faaliyetlerinin etkinliğini sınırlandırmaktadır (13,25). Meme kanserli hasta savunuculuğunda mevcut fırsatlar ve karşılaşılan zorluklar Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1. Meme Kanserli Hasta Savunuculuğunda Karşılaşılan Fırsatlar ve Zorluklar
(Model yazarlar tarafından oluşturulmuştur)

MEME KANSERLİ HASTA SAVUNUCULUĞUNDA FIRSATLAR

Savunuculuk, toplumda meme kanserine yönelik önyargıları kırarak, hasta ve hasta yakınları için daha destekleyici fırsatlar yaratır (18). Bu fırsatlar sayesinde savunuculuk faaliyetleri daha geniş kitlelere ulaşabilmekte, hastalara daha fazla kaynak sunulmakta ve sağlık hizmetlerine erişim artırılmaktadır (6,11). Meme kanserli hasta savunuculuğunda başlıca fırsatlar; dijital ve sosyal medya kullanımı, teknoloji kullanımı, kurumsal ve toplumsal ortaklıklar, küresel sağlığı iyileştirme ve sağ kalım sürecinin (survivor) güçlendirilmesidir (7,11,13).

Dijital ve Sosyal Medya Kullanımı: Dijital ve sosyal medya platformları, bilgi yayma, topluluk oluşturma ve destek ağları için bir alan sağlayarak meme kanserli hasta savunuculuğunda çok etkili araçlar sunmaktadır (5,7). Bu durum, hastalık için farkındalık oluşturmada fırsat ve hastalık ilişkili damgalanmayı azaltmada yardımcı olabilir ve duygusal destek sağlayabilir (3,6,7,14). Facebook, Twitter, YouTube, LinkedIn ve Instagram gibi platformlar, savunucuların küresel bir kitleye ulaşmasını sağlayarak daha önce yerel topluluklarla sınırlı olan tartışmaları kolaylaştırabilir (5,7). Bu platformlar sayesinde meme kanserli hastaların savunucuları dünyanın dört bir yanındaki insanlara ulaşarak kültürel ve sosyoekonomik farklılıklara rağmen kapsayıcı mesajlar verebilir (7,14). Sosyal medya analitikleri, yapılan

kampanyaların etkinliğini ölçme imkânı sunarak savunuculara hedef kitleye göre içerik stratejilerini şekillendirme fırsatı verir. Bu platformlar, hem bilgilendirme hem de hasta desteği sağlama açısından savunucular için benzersiz bir araçtır (3,13).

Teknoloji Kullanımı: Meme kanserli hastalar için tasarlanmış mobil sağlık uygulamaları, tedavi planları, ilaç hatırlatıcıları ve yan etki yönetimi hakkında kişiselleştirilmiş bilgiler sağlayabilir (5,7). Giyilebilir cihazlar, özellikle tedavi sonrasında fiziksel sağlığın takibinde önemli rol oynamaktadır (7,13). Ayrıca, tele-sağlık hizmetleri ile hastalar uzaktan sağlık danışmanlığı alabilir; bu da özellikle kırsal veya yetersiz hizmet alan bölgelerdeki hastaların sürekli izlem, takip olanaklarını artırır (13,18). Meme kanserli hastaların savunucuları, teknolojinin gücünü kullanarak coğrafi engelleri yıkabilir, en uzak bölgelerdeki hastalara bile kritik bilgi ve kaynaklarla ulaşabilir ve onları destekleyebilir (5,7,18).

Kurumsal ve Toplumsal Ortaklıklar: Şirketlerle ortaklıklar, araştırma girişimleri, farkındalık kampanyaları ve hasta destek programları için finansman fırsatları sağlayabilir (6). Şirketler ayrıca tedavi gören çalışanları destekleyen işyeri politikalarını teşvik ederek de katkıda bulunabilirler (7,13). Sağlık sektörü ve ilaç firmaları gibi kuruluşlarla yapılan iş birliği, savunuculara fon, araştırma ve geliştirme kaynaklarına erişim imkânı sağlayabilir (5,7). Yapılan ortaklıklar sayesinde tarama programları, erken teşhis atölyeleri ve destek grupları düzenlenebilir (13,18). Dünyada ve ülkemizde birçok sivil toplum kuruluşu iş birliği yaparak ve savunuculuk kursları düzenleyerek savunucuları ve uzmanları bir araya getirmektedir. Bu iş birlikleri, meme kanseri farkındalığının yayılmasına katkıda bulunur ve toplumun tüm üyelerinin sürece dahil edilmesini sağlayabilir (5,7).

Küresel Sağlığın İyileştirilmesi: Meme kanserli hasta savunuculuğu, düşük ve orta gelirli ülkelerde meme kanseriyle ilgili sağlık eşitsizliklerini ele alarak küresel sağlık üzerinde önemli bir rol oynamaktadır (5,13). Birçok ülkede sağlık sistemlerinin yöneticileri, sivil toplum kuruluşları ile bir araya gelerek yuvarlak masa toplantıları düzenlemektedir (14). Savunucular, tüm hastalar için bakıma eşit erişim sağlayan politikaların gelişmesini sağlayabilmektedir. Özellikle yetersiz kaynaklara sahip bölgelerde tarama programlarının hayata geçirilmesi ve sağlık çalışanlarına erken teşhis eğitimi verilmesi gibi çalışmalar, sağlık hizmetlerinin eşit dağılımını destekleyebilir (5,13,18).

Sağ Kalım Sürecinin Güçlendirilmesi: Meme kanseri tedavisini tamamlamış ve sağ kalım sürecinde olan bireylerin savunuculuk faaliyetlerine katılımı, savunuculuğun gücünü artıran ve hasta deneyimini merkeze alan önemli bir bileşendir (7,9). Sağ kalım sürecindeki bireylerin öncülük ettiği girişimler, yeni tanı konmuş hastalara önemli bir destek sağlayabilir, tedavi sürecindeki hastaların bu süreci daha etkili sürdürmelerine yardımcı olabilir (5,9,13). Sağ kalım sürecindeki kadınların görüşleri, hasta merkezli yaklaşımların geliştirilmesinde araştırmacılara yol gösterebilir (9,13).

MEME KANSERLİ HASTA SAVUNUCULUĞUNDA KARŞILAŞILAN ENGELLER

Meme kanserli hasta savunuculuğu sürecinde pek çok yapısal ve psikososyal engel bulunmaktadır. Bu engeller, kanserli hastaların savunucularının topluma ulaşma kapasitesini sınırlamakta ve etkili sonuçlar elde etmeyi güçleştirmektedir (7,13). Meme kanserli hasta savunuculuğunun önündeki başlıca engeller: Bilgi ve eğitim eksikliği, sınırlı kaynaklar, sosyokültürel faktörler, siyasi ve yasal engeller ile psikolojik ve duygusal zorluklardır (7,11,13).

Bilgi ve Eğitim Eksikliği: Birçok meme kanserli birey risk faktörleri, tarama programları ve tedavi seçenekleri hakkında sınırlı bilgiye sahiptir (5,15). Bu bilgi boşluğu, geç teşhis konulması, uygunsuz tedavi seçeneklerine ve nihayetinde sağ kalım sürecini kötü etkileyebilir (13,14). Gelişmiş ülkelerde meme kanseri kadınlar eğitim kaynaklarına kolaylıkla erişebilirken, düşük gelirli ve kırsal bölgelerde yaşayan kadınlar eğitim kaynaklarına

erişmekte zorlanmaktadır (13). Düşük ve orta gelirli ülkelerde, meme kanseri farkındalığını artıracak eğitim programlarının eksikliği, savunuculuk faaliyetlerini sınırlamakta ve bireylerin kendi sağlıklarına dair farkındalıklarını düşürmektedir (13,18).

Bilgi eksikliği, yalnızca toplumda değil, sağlık profesyonelleri arasında da ortaya çıkabilir (7,13). Sağlık çalışanlarının, meme kanseri belirtileri, tarama yöntemleri ve hastalar için uygun destek mekanizmaları konusunda yeterince bilgili olmaması hastaların etkin ve zamanında bakım almasını zorlaştırabilir (3,5,13). Tıbbi terminolojinin karmaşıklığı da hastaları sağlık sistemine yabancılaştırabilir ve kendi sağlık durumlarıyla ilgili karar vermelerini zorlaştırabilir (7,13,18).

Sınırlı Kaynaklar: Meme kanserli hasta savunuculuğu için finansal ve insan kaynağının yeterli olması gerekir. Ancak, birçok ülkede bu kaynakların sınırlı olması, savunuculuğun etkisini büyük ölçüde azaltmakta (13,15,18) ve sürdürülebilir etkiyi zorlaştırmaktadır (7,13,14,18). Sınırlı kaynaklar, savunucular için eğitim materyallerinin oluşturulamaması veya dağıtılamaması anlamına gelmektedir (15). Bilgilendirme kampanyaları, tarama programları ve psikososyal destek hizmetlerinin sağlanması için gerekli olan bütçelerin yetersizliği, meme kanserli hasta savunuculuğunun toplum üzerinde istenilen ölçüde etkili olamamasına yol açmaktadır (7,14).

Sosyo-Kültürel Engeller: Birçok toplumda meme kanseri hakkında konuşmak, kültürel normlar ve toplumsal beklentiler sebebiyle tabu olarak görülmektedir (7,13,26). Özellikle mahremiyete daha çok önem veren ve geleneksel yapıya sahip toplumlarda, meme kanseri ile ilgili bilinçlendirme faaliyetleri sınırlı kalmakta; bu durum hastalığın erken teşhis edilmesini zorlaştırmaktadır (13,26,27). Ayrıca, bazı topluluklarda kanser hastalarına yönelik damgalanma ve sosyal dışlanma riskinin yüksek olması, hastaların tedavi süreçlerinde toplumdan dışlanmalarına neden olmaktadır (13,15). Yapılan araştırmalarda, düşük eğitim seviyesi, sosyokültürel ve yapısal engeller, göçmen ve azınlık kadınlar arasında meme kanserinin erken teşhisin güçleştiği vurgulanmaktadır (26,27).

Politik ve Yasal Engeller: Birçok bölgede, yetersiz sağlık politikaları veya kanser bakımına yönelik yönetimsel desteğin olmaması, savunuculuk çabalarını engellemektedir (7,13,27). Gelişmiş ülkelerde sağlık politikaları kapsamlı ve tüm bireyler için erişilebilirken az gelişmiş ülkelerde sağlık eşitsizlikleri vardır (7,13). Ayrıca, yasal çerçeveler hasta haklarını yeterince koruyamayabilir veya hasta örgütlerinin faaliyetlerini desteklemeyebilir (13,18). Bu kurumsal destek eksikliği, meme kanseri bakımını etkileyen politikaların şekillendirilmesinde savunucuların etkisini azaltabilir (13). Ayrıca, hastaların işyerinde karşılaştıkları ayrımcılık veya sağlık sigortası eksiklikleri, meme kanserli hastaların yaşam kalitesini düşürmektedir (7,13).

Psikolojik ve Duygusal Engeller: Savunuculuk faaliyetlerine katılan meme kanseri hastaları, geçmiş deneyimlerini yeniden hatırlamak ve bu deneyimlerini paylaşmak zorunda olduklarında, duygusal açıdan zorlayıcı bir süreç yaşayabilirler. Bu duygusal yük tükenmişliğe yol açarak zaman içinde savunucu etkinliklerini azaltabilir (13,25). Psikososyal destek mekanizmalarının sağlanması, hem hastalar hem de savunucular için kritik önem taşımaktadır (7).

SONUÇ ve ÖNERİLER

Meme kanserli hasta savunuculuğu, hastaların seslerini duyurabilmeleri, haklarını savunabilmeleri ve tedavi süreçlerinde daha iyi bir deneyim yaşamaları için büyük önem taşır. Bu sürecin etkili olabilmesi için engellerin belirlenmesi ve fırsatların değerlendirilmesi gerekmektedir. Dijital araçlar ve toplumsal iş birlikleri, savunuculuğu güçlendirirken sağlık politikalarında sürdürülebilir değişimlere katkı sağlamaktadır. Savunuculuğun yaygınlaştırılması, yalnızca hastaların sağlık hizmetlerine daha kolay erişimini sağlamaz, aynı zamanda toplumsal sağlık politikalarında kalıcı değişimlere yol açar. Savunuculuk faaliyetleri, erken teşhis, tedavi ve hasta takibini

destekleyerek, meme kanserli hastaların yaşam kalitesini, tedaviye uyumunu ve sonuçlarını iyileştirmede etkili bir rol oynar. Bu doğrultuda, savunucular, sağlık profesyonelleri ve sivil toplum kuruluşları ile iş birliği yaparak daha kapsamlı farkındalık kampanyaları düzenlenmelidir. Ayrıca, dijital platformlar üzerinden hastaların bilgiye erişimini kolaylaştıracak kaynaklar sağlanmalı ve sağlık hizmetlerine eşit erişim için politikalar geliştirilmelidir. Ulusal sağlık politikalarına entegre farkındalık programları, ülke genelinde meme kanseri konusunda bilincin artırılmasına katkıda bulunacaktır. Bu tür ulusal faaliyetler, toplumun her kesiminde bilinç oluştururken, sağlık hizmetlerinin bölgesel farklılıklar gözetilerek daha erişilebilir hale gelmesine katkıda bulunacaktır.

KAYNAKLAR

1. Abbasinia M, Ahmadi F, Kazemnejad A. Patient advocacy in nursing: A concept analysis. *Nursing ethics* 2020; 27 (1): 141-151.
2. Grant JB, Reed SM. Existential advocacy in nursing care: A concept analysis. *Nursing Forum* 2024; Article ID 8475749.
3. Wilkinson L, Gathani T. Understanding breast cancer as a global health concern. *The British Journal of Radiology* 2022; 95 (1130): 20211033.
4. Katsura C, Ogunmwoyi I, Kankam HK, Saha S. Breast cancer: presentation, investigation and management. *British Journal of Hospital Medicine* 2022; 83 (2): 1-7.
5. Antone N, Kizub D, Gralow J, Zujewski JA, Dvaladze A. Advancing breast cancer advocacy in Eastern Europe and Central Asia: Findings from Women's empowerment cancer advocacy network (WE CAN) summits. *JCO Global Oncology* 2021; 7: 585-592.
6. Baffoe A, Addai BW. Summary report of a successful policy/advocacy campaign by Breast Care International in Ghana. *Journal of Global Oncology* 2018; 4 [Supplement 2 (2018 World Cancer Congress Abstracts)].
7. Bogale N, Balta B, Demissie G, Geleta D, Rakoff M, Anderson B, Johnson N, Yee L, Taylor L. Exploring Challenges Related to Breast Cancer to Identify Opportunities for Advocacy in Hawassa City, Southern Ethiopia: A Community-Based, Qualitative Study. *JCO Global Oncology* 2023; 9: e2300137.
8. Saunders CM, Tyson TM. A history of advocacy in breast cancer: Lessons for all of us in putting advocacy to work—or 'how to just get things done!'. *ANZ Journal of Surgery* 2024; 94 (9): 1439-1443.
9. Self Advocacy: A Cancer Survivor's Handbook. National Coalition for Cancer Survivorship (NCCS), 2009. Erişim: (https://canceradvocacy.org/wp-content/uploads/Self_Advocacy.pdf). Erişim Tarihi: 26.03.2025.
10. Vineburgh NT. The power of the pink ribbon: Raising awareness of the mental health implications of terrorism. *Psychiatry: Interpersonal and Biological Processes* 2004; 67 (2): 137-146.
11. Jourquin J, Reffey SB, Jernigan C, Levy M, Zinser G, Sabelko K, Pietenpol J, Sledge G. Susan G Komen big data for breast cancer initiative: How patient advocacy organizations can facilitate using big data to improve patient outcomes. *JCO Precision Oncology* 2019; 3: 1-9.
12. Salako O, Roberts AA, Isibor VI, Babatunde O, Fatiregun O, Nwogu CN. Innovative breast cancer awareness and advocacy campaign. *Journal of Global Oncology* 2017; 3 (2): 169-176.
13. Dvaladze A, Kizub DA, Cabanes A, Nakigudde G, Aguilar B, Singh RKP, Zujewski JA, Duggan C, Anderson BO, Gralow JR. Breast Cancer Patient Advocacy: Challenges and Opportunities in Low-and Middle-Income Countries. *JCO Global Oncology* 2020; 6 [Supplement 1(8th Annual Symposium on Global Cancer Research: Meeting Abstracts)]: 39.
14. O'Sullivan CC, Larson NL, Vierkant RA, Smith ML, Chauhan C, Couch FJ, Olson JE, Loprinzi CL, Ruddy KJ. Advocate-BREAST: Advocates and patients' advice to enhance breast cancer care delivery, patient experience and patient centered research by 2025. *Archives of Public Health* 2024; 82 (1): 119.

15. Chopra S, Khosla M, Vidya R. Innovations and challenges in breast cancer care: A review. *Medicina* 2023; 59 (5): 957.
16. Stires H, Bado I, Brown T, Carlson M, Chan IS, Echeverria GV, Ewald JA, Lim B, Lloyd C, Maues J, Oesterreich S, Riter RN, Shanahan K, Welm AL, Newby J. Improving the odds together: A framework for breast cancer research scientists to include patient advocates in their research. *npj Breast Cancer* 2022; 8 (1): 75.
17. Fuld Nasso S, Porter LD, McNiff Landrum KK. The benefits and burdens of patient advocacy. *Journal of Clinical Oncology* 2021; 39 [28 (Meeting Abstract: 2021 ASCO Quality Care Symposium)].
18. Kizub D, Allison, Darya A, Cabanes A, Nakigudde G, Aguilar B, Zujewski JA, Duggan C, Anderson BO, Singh PKR. Breast cancer patient advocacy: A qualitative study of the challenges and opportunities for civil society organizations in low-income and middle-income countries. *Cancer* 2020; 126 (Suppl 10): 2439-2447.
19. Thomas TH, Donovan HS, Rosenzweig MQ, Bender CM, Schenker Y. A conceptual framework of self-advocacy in women with cancer. *Advances in nursing science* 2021; 44 (1): E1-E13.
20. Özmen V. A patient advocacy group summit, cancer care in Turkey and The Society of Breast Health. *European Journal of Breast Health* 2018; 14 (1): 1.
21. Mirrieles JA, Breckheimer KR, White TA, Denure DA, Schroeder MM, Gaines ME, Wilke LG, Tevaarwerk AJ. Breast cancer survivor advocacy at a university hospital: Development of a peer support program with evaluation by patients, advocates, and clinicians. *Journal of Cancer Education* 2017; 32: 97-104.
22. Sulik G, Zierkiewicz E. Gender, power, and feminisms in breast cancer advocacy: Lessons from the United States and Poland. *Journal of Gender and Power* 2014; 1 (1): 111-145.
23. Osuch JR, Silk K, Price C, Barlow J, Miller K, Hernick A, Fonfa A. A historical perspective on breast cancer activism in the United States: from education and support to partnership in scientific research. *Journal of Women's Health* 2012; 21 (3): 355-362.
24. Maza-Fernández ME, Vecchi-Martini E. [History, overview and challenges of the breast cancer movement in Mexico (Article in Spanish)]. *Salud Pública de México* 2009; 51 (Suppl 2): 329-334.
25. Torres P, Guitelman J, Lucio A, Rini C, Molina Y. Medical Advocacy among Latina Women Diagnosed with Breast Cancer. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 2024; 21 (4): 495.
26. Sawhney R, Nathani P, Patil P, Bhandarkar P, Veetil DK, Venghateri JB, Roy N, Gadgil A. Recognising socio-cultural barriers while seeking early detection services for breast cancer: a study from a Universal Health Coverage setting in India. *BMC Cancer* 2023; 23 (1): 881.
27. Azarbakhsh H, Heiran A, Askarinejad A, Hassanzadeh J, Janfada M, Mirahmadizadeh A. Mortality Rate and Years of Life Lost Due to Breast and Gynecologic Cancers in Southern Iran 2004–2019: A Population-Based Study. *Iranian Journal of Public Health* 2024; 53 (8): 1890.